

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

Letnik VIII.

V Ljubljani 15. maja 1907.

Št. 5.

Literarni Kačurji.

Cankar ga je predstavil slovenskemu svetu, Martina Kačurja, in z nedosežno ironijo naslikal omejenega idealista iz gorskega zakotja, ki po dolgih letih osamelosti in zanemarjenosti izleze iz svojega temnega kota na božje solnce, da bi ondi zastavil svoje moči za novo delo, a se ne zaveda, da ga je svet že davno, davno prehitel. Zato je vse njegovo govorjenje in delovanje prazno in ničevno. — Ne rečem, da je nam učiteljem v čast tip Kačurjev, ki ga je pisatelj obdal z vsemi slabimi lastnostimi naših vrstnikov, toda žalibog marsikdo bode v tej sliki spoznal znane mu poteze, ki se dobé v življenju tu in tam, pa jih je le domišljija pisatelja združila na eni osebi. Ne le v pozabljenih, gorskih gnjezdih se nahajajo ti Kačurji, temuč prav tako v mestih, v odličnih službah, med časnikarji in literati in ne redko med voditelji „naprednega učiteljstva“. Kačur je namreč tip duševne mizerije, ki je tem večja, čim manj se je človek zaveda in čim bolj jo zakriva s blestečimi frazami. Kdor prebira „Učit. Tovariša“ bode na ta značilna znamenja prav pogosto naletel. Tisto prazno premlevanje obrabljenih puhlic, tisto brezmiseljno ponavljanje dnevnih politiških gesel, tisto votlo modrovanje brez jedra, vse to so znamenja duševne dekadence, literarno kačurstvo. Zato ne kaže pečati se s posameznimi proizvodi te vrste. K večjemu bodo služili v bodočnosti kdaj psihologu ali romanopiscu kadar bode zbiral gradivo za tipe Cankarjevega kova.

Vsled tega se nam ne zdi vredno mnogo prepirati se s člankarji „Učiteljskega Tovariša“ in z budalostimi, ki jih napišejo. Omenjamo jih le od časa do časa, da se določi njih duševni nivô, in pokaže njih modrost v pravi luči.

Zadnji čas napolnuje nek modrijan Kačurjeve vrste predale „Učiteljskega Tovariša“ z dolgoveznimi članki o „krivoverskem klerikalizmu“. Stvar se vleče že nekaj tednov, a je tako puhlo zmašilo, da mora pameten človek le bravce obžalovati, katerim se drznejo „Tovariševi“ uredniki nuditi tako duševno hrano. Pisati o teh člankih se sploh ne da, ker niso drugega kot dolga vrsta besedi, brez zmisla in pomena. Le nekaj za zgled.

Člankar pričinja: „Zaman smo čakali odgovora na svoja izzivanja. Kakor doslej že pet let, tako se je zgodilo tudi sedaj. Klerikalizem molči kot grob o vsem, kar smo mu očitali. Tisti gostobesedni klerikalizem, ki piše dolgovezne članke o darwinizmu, Haecklu in monizmu, da zavrača krive nazore učenjakov o naravnem razvitku materije, da pobija trditve o brezbožnosti ter z vnemo zagovarja eksistenco najvišjega bitja — ne more niti z eno besedo ovreči naših trditvev, da tava sam v blatu krivoverstva. Zaman kličemo vse doktorje svetega pisma na odgovor“ (!!). (Molk je tudi včasih dober odgovor. Pravijo: Kdor molči, devetim norcem odgovori. Torej le mažite naprej potrpežljivi popir še pet let!) „Naši dosedanji članki o krivoverskem klerikalizmu so zanj tako hud tobak, da bi ga noben pošten človek ne mogel molče nasipati v nos. Vsi klerikalni prvaki so bili poklicani na odgovor pred ljudstvo (!!) naši članki bi se morali ponatisniti in v javnosti ovreči, kakor navadno dela klerikalizem — ker pa tega niste storili, nosite vsi skupaj pečat krivovercev na svojem čelu. Kapitulirati morate pred učiteljstvom! (Tako je !!)

„Borni ljudski učitelj ni stopil klerikalizmu samo na rep, marveč ga je morališko ubil, da niti zacviliti ne more. (!) Z veliko in bahaško samozavestjo je napovedal učiteljstvu boj na življenje in smrt, niti od daleč ni mislil, da bo kdaj naletel na tak odpor. Nikdar niti sumil ni, da imamo mi v zalogi toliko smrtonosnega orožja, s katerim smo komaj začeli bojevati se. Čim hujši bo naval na nas, tem hujši bo naš odpor, tem ostrejša kopja vzamemo v roke.“

V tem tonu se otrobi vežejo že pet tednov. Zaman iščeš misli, jedra; nič, kot morje neprebavljivih bedastoč. Le enkrat je člankar (menda glavni urednik „Tovarišev“), vpletel v svojo prazno slamo tudi neko dejstvo.

Poroča namreč:

„Da damo klerikalizmu nekaj štupe pod nos, seči hočemo v dobo Jožefa II. Znano je, da je razpustil mnogo samostanov: zaraditega in zaradi drugih reči ga še danes imenuje klerikalizem framazona, čeprav je zgodovinsko dokazano, da je bil globokega verskega prepričanja. Poznal je do mozga izprijene klerikalce, zato je udaril po njih. Ostanke tedanjih časov stopajo še danes na dan. Morda ni vsakemu znano, da je učiteljišče v Kopru nastanjeno v takrat zapuščenem samostanu. Poslopje je staro, razpadeno in malovredno, za šolo popolnoma nesposobno, a vkljub temu naša ljubezniva vlada noče premestiti učiteljišča iz tega brloga. Zapovedala je lansko leto

poslopje predelati prenoviti in popraviti. Ko so trgali stare, že preperete pode v pritličju, so prekopali tudi zemljo ter našli prav plitvo veliko otroških kostenjakov in nekaj tudi kostenjakov odraslih ljudi obojega spola. Kjer se dobijo kostenjaki pokopani, našli taki kostenjaki v kaki stari šoli, kako bi vpil klerikalizem! Metal je v poslopih, tam so se zgodila zanesljivo hudodelstva. Ako bi se bi nam neprestano to pred oči, sramotil bi nas in zaničeval do skrajnosti. Brezverski razbojniki, ubijalci, prešestniki naj se poberejo iz naših šol! Kaj pa bo odgovoril na to?"

Škoda, da ne živi več rajniki Konrad Črnologar! Ta bi bil vendar lahko toliko poučil „Tovariša“ v zgodovini, da bi nekoliko bolje poznal srednjeveške običaje. Povedal bi mu bil, da je tudi on v Stični videl obilo takih grobov, v katerih so bili ljudje obojega spola in vsakovrstne starosti, ker je bila navada, da so pokopavali v samostanski cerkvi ali na hodnikih plemiške rodbine, ki so samostanu skazovale dobrote ali bile z njim v kaki drugi zvezi. Pa bodi dosti teh zgledov!

K sklepu bi le pozvali urednike „Učit. Tovariša“, ki hoče biti vodilni organ naprednega učiteljstva, naj ne smeši samega sebe in nas pred vsem svetom. Pozvali ste takozvani „klerikalizem“ pred sodbo ljudstva, in ljudstvo je govorilo tako glasno, da vam mora po ušesih šumeti. Tip Kačurjev pa nam nikakor ni v čast.

Tomšičeva slavnost na Vinici.

Dne 19. in 20. maja t. l. odkrije svečano klub braće hrvatskega „Zmaja“ rojenemu Slovincu Ljudevitu Tomšiču, hrvaškemu učitelju, pedagogu in književniku, spominsko ploščo na Vinici, kjer se je dotičnik rodil kot sin tedaj tam službujočega učitelja in narodnega pesnika Bernarda Tomšiča. Dolžnost vsakega Slovence je, da se ta dan raduje z brati Hrvati, kateri prihite o tej priliki na slovenska tla.

Pokažimo pri tej priložnosti solidarnost in slogo na kulturnem polju z brati Hrvati! Klub braće hrvatskega zmaja je poslal „Slomškovi zvezi“ ob tej priliki sledeče prijazno vabilo, katero tu objavljamo s prošnjo, da se naši somišljeniki te lepe slavnosti po možnosti udeleže:

Slav. Slomškovej zavezi u Ljubljani.

Potpisani klub priredjuje dne 20. maja o. g. svečano otkriće spomen-ploče pokoj. Ljudevitu Tomšiču, hrv. učitelju, pedagogu i književniku na rodnoj mu kući u kranjskoj Vinici.

Bit će to svečanost, kod koje će sudjelovati Hrvati i Slovenci.

Pozivlje se slav. naslov, da izvoli sudjelovati kod ove svečanosti, da tako u što većem broju budu zastupana braća Hrvati i Slovenci.

U jesnom slučaju molimo, da slav. naslov izvoli saopćiti broj osoba, koje žele sa strane slav. naslova prisustvovati svečanosti i banketu, našem povjereniku g. Franji Lovšinu, nadučitelju u Vinici (Kranjska), ili potpisanom klubu. —

Kuponi za banket (3 K po osobi) dobivaju se kod gosp. Lovšina u Vinici i kod blagajnika kluba g. Ljud. Tomšića u Zagrebu, Gajeva ulica (Tiskara Scholza) br. 7., do 15. maja o. g.

Molimo čim skoriji odgovor, da možemo pravodobno urediti sve potrebne priprave.

U Zagrebu, 15. aprila 1907.

Klub braće hrv. zmaja (Visoka ulica 4.)

Predsjednik: *Z. Laszowski.*

Tajnik: *Stj. Širola.*

Program svečanosti otkrića spomenploče Ljud. Tomšiću na Vinici u Kranjskoj o Duhovima god. 1907. — 19. maja, nedjelja. Odlazak kluba braće hrv. zmaja i inih učesnika iz Zagreba s državnog kolodvora u 9:53 prije podne željeznicom do Generalskogstola. Dalje kolima. Objed u Lešću u 2:30 po podne. Dolazak u Bosiljevo u 4 sata. Pozdrav Bosiljevčana i pratnja do kupskog mosta ispod Vinice. U 5 sati doček sa strane Slovenaca na Vinici. Polaganje vijenca na grob oca Ljudevita Tomšića. Večera ad libitum. Rasvjeta mjesta i mirozov. Za konak brine se naš vinički povjerenik. — 20. maja, ponedjeljak. 6 s. jutrom budnica. 10 s. sveta misa. Otkriće spomenploče. Svečani ophod po Vinici. Banket u gostioni „k Školniku“ (3 K po osobi). Povratak po volji.

„Braća hrv. Zmaja“ odbor.

Utrujenost šolskih otrok in učni načrti.

Na polju vzgojeslovja se v naših časih vedno močneje pojavlja neka reformna struja, ki hoče šolski pouk in šolsko vzgojo temeljito preoslovati. Temu stremljenju se imamo zahvaliti za nove učne rede, za mnoge odloke in ukaze glede pričetka šole, števila dnevnih učnih ur, razvrstitve predmetov i. t. d. Deloma sloni to stremljenje na pravem vzgojnem principu: da namreč šolski pouk ne sme ovirati telesnega in duševnega razvoja otrok, temuč mora biti tako urejen, da se ta razvoj pospešuje. Posebno važna so postala v tem oziru novejši čas opazovanja in merjenja glede utrujenosti otrok, ki nudijo učitelju zanesljiv temelj za sestavo učnega načrta in postopanje pri posameznih predmetih. Zato se mi zdi velike praktične vrednosti, ako poročam o teh modernih poizkusih in njih rezultatih.

Vsakemu človeku je znano, da zmožnost za delo pojenjuje po velikih naporih. Tako je pri telesnem delu, kjer vsled napora mišičevje otrpne, tako tudi pri duševnem, kjer se uporablja živčevje in zlasti njega središče, možgani. Vsled duševnega napora se pojavi v živčnih stanicah možgan najpreje neka vzbujenost kateri pa kmalu sledi utrujenost, depresija. Ako pa so možgani utrujeni, nimajo več tiste, energije ali moči, tiste prožnosti, ki je potrebna pri duševnem delu. Pojemanje telesne in duševne zmožnosti za izvrševanje odločenega dela imenujemo utrujenost. Kaka si razlagajo učenjaki ta pojav?

Mosso (Die Ermüdung) meni, da je utrujenost po svojem bistvu kemiškega značaja, neka vrsta zastrupljenja, ki nastane, če se pri krvotoku nabere preveč snovi, ki presnovanje in obtok zadržujejo. Če se domislamo, da utrujenost ni le neko splošno razpoloženje, temuč da so z njo združeni krajevni občutki, bolečine (n. pr. glavobol), potem se nam bode teorija zastrupljenja zdela prav verojetna.

Da se določi energija človekova, nje pojemanje in razni vplivi, ki jo zmanjšujejo ali povečajo, začeli so zadnji čas meriti utrujenost. Ti poizkusi so dvojne vrste, nekateri se opirajo na fizijološke, drugi na psihološke pojave.

Prvim pripada ergografiška metoda Mossova. Imenovani učenjak je uporabil v ta namen priprost aparat: na drobni vrvici visečo utež, katero je treba po taktu dvigati s srednjim prstom. Storjeno delo označuje produkt iz teže bremena, ki se dviguje in števila dvigov. $A = p(h_1 + h_2 + h_3 \dots + h_n)$. — Če se delo, storjeno v „fizijološkem ravnotežju“, to je v spočitem stanju, vzame za enoto, se s primerjanjem lahko določi izprememba energije. Mossovo metodo merjenja so vpeljali na mnogih šolah. Rabljiva je tudi za merjenje duševnega dela zaradi tega, ker se je pokazalo, da sorazmerno z duševno utrujenostjo pada tudi telesna energija in nasprotno ob telesni utrujenosti ni mogoče vršiti duševnega dela.

Drugi poizkus, ki sloni na fizijološkem temelju, je estezijometriška metoda Griessbachova. Ta upošteva izkušnjo, da se vsled storjenega dela zmanjšuje občutljivost človekova. Griessbach je dokazal, da je na istem kraju kože občutljivost tem manjša, čim večja je utrujenost. Ako se delajo poizkusi s šestilom (cirkelnom) se lahko zapazi, da se vboda obeh osti na kožo, le tedaj ločeno občutita, ako osti nista preblizu skupaj, sicer se oba občutka sterneta v enega. Pri utrujenem človeku je treba večje razdalje osti, da se občutita. Ako se najmanjša razdalja vzame za enoto, je lahko s številkami določiti stopnjo utrujenosti.

Na duševne pojave so opira metoda Burgersteinova. Bistveno obstoji v tem, da se izbrane in določene računске naloge, lahke in težke, ali diktati dajo v rešitev. Mera storjenega dela, n. pr. število izračunanih števil in kakovost (število in vrsta storjenih napak) v istem času se lahko sklepa na utrujenost otroka.

Slična je tudi kombinacijska metoda Ebinghausova. Učencem se narekujejo stavki, v katerih manjkajo nekatere besede ali zlogi. Te je treba v gotovem času izpopolniti. Iz števila in lastnosti napak se lahko zopet sklepa na utrujenost. Ta metoda zahteva od učenca dvoje: da izpopolni gotovo število zlogov in pazi na logično zvezo. Seveda so rezultati različni pri nadarjenih in manjnadarjenih otrocih.

Te štiri načine merjenja so zadnji čas pri otrocih opetovano uporabljali. Čeprav rezultati niso bili do pičice natančni, vendar se iz teh poizkusov dajo posneti važna navodila, glede učnega časa, razporedbe posameznih predmetov, šolskih in domačih nalog i. t. d. Nekatere hočemo tu navesti!

Kdaj nastaviti učne ure, ali dopoldne ali popoldne, o tem so vsi novejši pedagogi edini. Merjenje utrujenosti je tu pokazalo, da v jutranjih urah duševna energija otrokova obvladuje mnogo večje težave in prenese mnogo večja bremena kot popoldne. Zato stremijo vsi šolniki za tem, da se kolikor možno vsa dnevna učna naloga izvrši dopoldan in popoldanske ure odpravijo. „Izkušnja uči, da je za veliko večino učencev popoldanski učni čas neprikladen. V prvi učni uri se javlja zaspanost, v drugi pa neka potreba gibanja. Zaspanost je lahko umeti, ker možgani trpe takrat na pomanjkanju krvi, teženje po premikanju pa vsled pomnožene tvorbe krvi“ (Burgerstein-Netolitzky, Handbuch der Schulhygiene str. 579.) Vendar je napačna sodba, da je prva jutranja ura za pouk najboljša. Duševna energija se namreč počasi razvije in ne doseže naenkrat svojega viška. V začetku dnevnega pouka je treba tudi premagati prirojeno vnemarnost, zbrati duha, se zamisliti v učni predmet, za kar je treba nekaj časa in energije. Duševna moč in prožnost, bodeta torej pri drugi učni uri večja, kakor pri prvi, posebno če se pazi na primerno razporedbo predmetov.

Posebno pomenljivi so rezultati merjenja glede časa, koliko sme trajati posamezna lekcija. Vsi šolniki se strinjajo v tem, da je pouk, ki trpi zdržema 60 minut, celo za večje učence predolg. Saj je že odraščnemu človeku težko slediti predavanju celo uro, kaj še le otroku. Res so dokazali poizkusi, da zmožnost pazljivosti ne vstraja celo uro. Chadwick je ta pojav opetovano preiskoval in dobil sledeče rezultate:

Učenec od 5.— 7. leta more paziti	15 minut
7.— 10. „	20 „
10.—12. „	25 „
12.—16. „	30 „

Kraepelin je dognal, da celo pri vseučiliških slušateljih pazljivost pri seštevanju pričenja pojemat ob začetku druge učne ure. — Čeprav razni poizkusi ne kažejo istih rezultatov, vendar se strinjajo v tem, da je doba ene ure za pouk predolga. Zato novejši odloki skoraj vsi ukazujejo, da se učni čas skrči. Seveda so se doslej vpoštevale le višje šole. Na avstrijskih gimnazijah traja sedaj lekcija le 50 minut, in sicer v sledečem sporedu:

dopoldanski pouk: 8 — 8:50	popoldanski pouk: 2 — 2:50
9 — 9:50	3 — 3:50
10:10—11.—	4:10—5.—
11:10—12.—	

Na ljudskih šolah ukazuje novi učni red (§ 62) sledeči spored: „Po vsaki učni uri nastopi odmor 5 minut, po drugi učni uri 15 minut; pri nerazdeljenem dopoldanskem pouku traja odmor po vsaki učni uri 10 minut, po drugi 15 minut.“ — Za prvi dve šolski leti je pouk, ki traja le pol ure edino umesten.

Z vprašanjem, koliko časa naj traja pouk, je tesno združeno vprašanje: kako je treba učne predmete primerno razporediti? Ministrski odlok z dne 9. junija 1873 ukazuje: „Pouk mora mišljenje učenčevo z vsako uro manj

obremeniti; vaje v mišljenju se morajo menjavati z mehaniškimi opravili.“ Toda vprašanje nastane, kateri predmeti so težji, kateri lažji? — Splošno pravilo je v tem oziru težko postaviti. Nadarjenost učenceva, spretnost učiteljeva, da celo navidezne slučajnosti tu večkrat odločujejo. — Vendar je treba pri vseh predmetih vpoštevati dva momenta: posebna ljubezen učencev do nekaterih predmetov, ker človek že po naravi lažje stvari bolj ljubi kot težje in pa izkušnje učiteljeve, ki opazuje, da so učenci po nekaterih učnih urah mnogo bolj utrujeni kot po drugih. — Glede priljubljenih in nepriljubljenih predmetov je nek učitelj (dr. Stern v Breslavi) zbral izjave 2556 učencev ljudskih in višjih šol in na njih podlagi sestavil sledeče stopnje. Dečkom so bili priljubljeni predmeti: Risanje, telovadba, potem zgodovina, računstvo; deklicam: ročna dela, računstvo. Manj priljubljeni: geografija, nemščina, naravoslovje. Rezultati Sternove preiskave se popolnoma strinjajo s tem, kar je bil že preje psiholog Lobsiens v Kielu s svojimi poizvedbami dognal. — Poizkusi z merjenjem utrujenosti so dognali, da se glede porabe energije šolski predmeti razporede v sledeči vrsti: „matematika, latinščina, grščina, telovadba, zgodovina, geografija, računstvo, moderni jeziki, materski jezik, naravoslovje, risanje, krščanski nauk (Wagner). Po teh stopnjah bi povzročil krščanski nauk najmanj duševne utrujenosti, čemur je pa težko pritrditi. Gotovo je tu mnogo odvisno od kateheta, koliko zahteva in kako predmet obravnava. —

Pri sestavi učnega načrta je treba to razliko predmetov po možnosti vpoštevati. Med težje predmete je treba vstavljati lažje: risanje, petje v nižjih razredih, naravoslovje, materni jezik v višjih.

Kar se tiče *veronauka*, ga je navadno prištevati med srednje težke predmete. Ako velja med učenci za najtežji predmet, je to slabo izpričevalo za veroučitelja, ki se gotovo poslužuje pri pouku napačne metode ali pa preveč obremenjuje otroke z učenjem na pamet. Ako si pa veronauk pridobi na kaki šoli sloves najlažjega predmeta, potem je treba opravičeno soditi, da manjka potrebne temeljitosti pri pouku. Zahtevati za veronauk prvo jutranjo uro ni opravičeno iz vzrokov, ki smo jih že navedli; v drugi uri se bode dalo več doseči. Seveda so tudi nekatere ure za veronauk docela neprimerne, n. pr. na srednjih šolah po kaki pisni nalogi. Veronauk po telovadbi tudi ne bode zadovoljil učitelja. Napačno je namreč misliti, da je telovadba počitek; nasprotno fiziška utrujenost zmanjšuje energijo duha.

V posebni meri vplivajo na utrujenost učencev *pismene naloge*. Zato mora učitelj zlasti pri njih vpoštevati higijeniška pravila.

Pismene naloge so deloma šolske, ki jih učenci izvršujejo med učno uro pod vodstvom učiteljevim, deloma domače, ki jih izdelujejo izven šolskega časa.

Proti šolskim nalogam se navadno ugovarja, da vsled intenzivne pazljivosti, ki se zahteva za njih izvrševanje, učence preveč utrudijo in vsled strahu, da bi se odločene naloge ne mogle o pravem času izvršiti, živčevje preveč razburjajo. Gotovo je že vsak učitelj posebno v višjih razredih ali na srednjih šolah opazoval, da so učenci v učnih urah, ki slede pisnim

nalogam najprej nekaj časa nemirni in razburjeni, v drugi polovici ure pa postanejo popolnoma trudni. S higijeničnega stališča je torej želeli, da se take naloge kolikor mogoče omeje. Seveda jih ni mogoče popolnoma odpraviti. Toda po previdnosti učiteljevi se bodo takim nalogam lahko odvezel škodljivi vpliv, ako se določi primeren čas in tudi naloge brez potrebe ne obtežujejo.

Drugi vrsti pripadajo domače naloge. Te so po svojem bistvu nadaljevanje duševnega delovanja v šoli. Ako je že šolski pouk izrabil moči učenceve, je treba naravno domače naloge le prav v majhni meri nalagati. Pedagoška načela za odmerjanje šolskih nalog so sledeča: 1. Ne gre zahtevati toliko šolskih nalog, da bi srednjenadarjeni učenci ne dobili potrebnega časa za počitek in spanje. Zato se mora učitelj ozirati na oddaljenost od šole, vreme, rodbinske razmere itd. 2. Čas, ki se potrebuje za izdelovanje nalog, mora biti v pravem razmerju s starostjo, krajevnimi razmerami in povprečnim zdravstvenim stanjem učencev. Janke (Grundriss der Schulhygiene, str. 156) je določil za izdelovanje vsakdanjih domačih nalog sledeče najvišje mere:

Za učence	1. šolskega leta	približno	15 minut.
"	"	2. in 3. šolsk.	" " 30—40 minut.
"	"	4. " 5. "	" " 45—60 "
"	"	6.—8. "	" " 60—90 "

Sicer se pa zadnji čas itak množé izjave, ki hočejo vsaj iz ljudske šole domače naloge popolnoma odpraviti. Na zadnjem shodu nemškega društva za šolsko higijeno (6. in 7. junija 1906 v Dresdenu) se je izjavil poročevalec učitelj Schanze: „Ako domače naloge presojava z didaktičkega stališča, niso potrebne, s pedagoškega stališča morejo prav tako škoditi kot koristiti; s higijeniškega stališča naj se zahteva, da se domače naloge za prva štiri šolska leta popolnoma odpravijo, v višjih letnikih pa omeje vsak dan na pol ure.“ — 3. Pri odmerjanju domačih nalog se je treba ozirati tudi na tvarino, ki jo je treba obdelati, ker pismene in ustmene domače naloge pri enakem obsegu zahtevajo različne časovne dobe. Januschke je v Tešinu napravljaj opetovano poizkuse in dognal, da potrebuje učenec 1. razreda (gimnazije ali realke) 50 minut, da se nauči eno stran (približno 40 vrst) veronauka na pamet, učenec 2. razreda 40 minut, 5. in 6. razreda 36 minut; za geografijo 40 minut, za zgodovino 20, za naravoslovje le 10 minut. Učna doba za pesmi je trikrat ali štirikrat tolika kot za zgodovino. Seveda tudi tu mnogo vpliva vaja.

Ne more se tajiti, da so domače naloge velikega vzgojnega pomena, če jih učitelj modro razporeja. Saj navajajo učence k samostojnemu delovanju, uče ga, da je delo dolžnost, navajajo ga k resnobi in redoljubnosti posebno še tedaj, ako se pri domačih pismenih nalogah zahteva snažnost in skrbna izvršitev. Toda pri vseh zahtevah in nalogah mora voditi učitelja vrhovno načelo: da vzgoji zarod, telesno in duševno krepak, ki bode zmožen izvrševati mnogotere dolžnosti, ki mu jih stavi življenje. G.

Občni zbor društva „Pripravniki dom“.

Društvo „Pripravniki dom“ je imelo 28. aprila občni zbor v konferenčni sobi tukajšnjega c. kr. učiteljskega pod predsedstvom preč. g. kanonika A. Kalana. Računski zaključek izkazuje društvenega premoženja 56.105 K. V preteklem letu ni bilo posebnih večjih prispevkov, pač pa je obljubil gospod tajnik v svojem lastnem poročilu ugodnejši prirastek za račun tekočega leta, ker se je preč. g. častni kanonik dr. Matija Leben v svoji oporoki spomnil tudi našega društva, ki prejme po odbitih stroških volilo 7432 K.

Sicer je društveno delovanje še precej povoljno, vendar bi bilo lahko še mnogo ugodnejše, ko bi se število članov pomnožilo in bi vsi redno plačevali članarino. Tudi za društvena lista „Vrtec“ in „Angelček“ bi bilo želeli pri mladolinoljubih več zanimanja in živahnije agitacije, in sicer še posebno zato, ker so stroški v tiskarni zdaj precej večji, cena listoma je pa ostala ista ter so v kljub temu, da gospod urednik dela brezplačno, letni preostanki le bolj pičli.

Posvetovalo se je tudi o tem, kako naj bi se že zdaj po društvu podpirali pridni dijaki ter se še posebej opozarjalo na blagodejno „Gospojno društvo“, ki ima plemenito nalogo, preskrbljevati dobrim dijakom zanesljiva stanovanja. Vendar so bili zborovalci v tem edini, da za zdaj še ne kaže pričenjati s tem, za kar je društvo pravzaprav ustanovljeno — z lastnim domovanjem, ker je nabrana glavnic še premajhna. Naj torej prijatelji našega društva pridno delujejo na to, da se bo mogel prejkoprej uresničiti glavni društveni namen.

Končno se je gospod predsednik v gorkih besedah spominjal dveh vrlih mož, ki sta letos sklenila svoje blagotvorno življenje: preč. g. dekana Zamejica, ki je društvo radodarno podpiral z darovi in mu bil več časa predsednik, in g. častnega kanonika dr. M. Lebna, ki je — že 91 letni starček — še tako bistro zasledoval potrebe časa ter naklonil društvu tako obilno podporo. Poročevalcu bodi dovoljeno, ob tej priliki se tudi še hvaležno spominjati lansko leto umrlega prelata dr. Kulavica, ki je bil društveni ustanovnik s prispevkom 300 K. Bog obilno poplačaj tem in vsem drugim društvenim dobrotnikom!

Slovstvo in glasba.

Posebno ukoslovje slovenskega učnega jezika v ljudski šoli. *Spisal dr. J. Bezjak. V Ljubljani 1906. Izdala „Slovenska Šolska Matica“. Natisnila „Učiteljska tiskarna v Ljubljani.“* S tem snopičem je začela „Slovenska Šolska Matica“ izdajati novo zbirko za slovensko učiteljstvo zelo potrebnih knjig. Gospod pisatelj je svoje delo posvetil vrlemu predsedniku „Slov. Šol. Matice“, svojemu biv-

šemu ravnatelju in blagemu prijatelju, preblagorodnemu gospodu H. Schreinerju. Prav je, da je to storil. Mož, ki se toliko trudi za napredek slovenskega ljudskega šolstva, pač zasluži to skromno priznanje. V „Uvodu“ razpravlja g. pisatelj „O važnosti jezikovnega pouka“ ter ta svoj uvod zaključuje s stavkom: „Metodika materinščine je tedaj znanost, ki jo naj proučuje učitelj z največjo vneto, z

vztrajno marljivostjo, materinščina pa predmet, ki mu naj posveti vse svoje duševne sile.“ Nato obdeluje g. pisatelj v tem snopiču sledeča tri poglavja: I. „Kratek očrt zgodovine jezikovnega pouka“, v katerem govori o čitankah, slovnica, spisju in pravopisju. V tem poglavju nas seznanja z raznimi metodami minolih časov in z raznimi možmi, ki so v tesni zvezi z napredkom jezikovnega pouka. II. „Smoter jezikovnega pouka“ ima zopet tri večje oddelke z napisi: A. Jezikovni pouk kot vzgojno sredstvo. B. Jezikovni pouk kot učno sredstvo. C. Posebni smoter jezikovnega pouka. V tem poglavju gospod pisatelj dokazuje, kako jezikovni pouk vzgaja, formalno izobrazuje ter podaja materialno znanje. V III. poglavju pa

razpravlja o „izboru in razvrstitvi učiva.“ Zelo obširno in jako temeljito je tu obdelana snov A. „O izboru čtiva“, B. „O izboru in razvrstitvi učiva za slovniki pouk“, C. „O izboru in razvrstitvi tvarine za pravopisje“, D. „O izboru in razvrstitvi tvarine za spisje“ in E. „Kako se vrši jezikovni pouk po oddelkih.“ To je ob kratkem vsebina tega 100 strani obsegajočega snopiča, kateremu bo pa prihodnje leto sledil še drugi snopič. Tedaj pa bomo o celem delu obenem kaj več spregovorili. Za danes rečemo le toliko: Knjižica je dobro premišljeno delo že nam znanega strokovnjaka ter v polni meri zasluži, da jo vsak slovenski učitelj temeljito preštudira.

—k.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. (Kranjsko:) Gdč. Emilija V o u k, absolvirana učiteljska kandidatinja iz Gorice, je imenovana za suplentko na petrazrednici v Krškem. Za suplenta v Zagorju je nastavljen g. J. H l a d n i k, za suplentinjo v Toplicah-Zagorju pa gdč. Josipina H a f n e r. Obolelo učiteljico gdč. Marijo P e z d i r v Št. Vidu pri Zatični nadomešča provizorični učitelj g. Leo P i b r o v c.

(Štajersko:) Za nadučitelja na ljudski šoli v Št. Vidu pri Grobelnem je imenovan učitelj g. Jožef S t r i t a r, doslej učitelj v Braslovčah; za učiteljico pri Sv. Marjeti pri Ptujju sta pa imenovani provizorična učiteljica gdč. Ana M e s e k in gdč. Ivana T o p l a k; za difinitivno učiteljico v Šmartnem je imenovana gdč. Marija P u c. Stalna učiteljica v Kalobju je postala ondotna suplentinja gdč. Marija G a j š e k. Za učiteljico ženskih ročnih del v Št. Jerneju nad Muto in pri Sv. Lovrencu nad Ivnico je imenovana Alojzija H ö l b l iz Mute.

(Goriško:) Gdč. Karolina G o s t i š a, učiteljica v Strandržu, se je odpustila iz službe, ker se je poročila. Nadomestuje jo začasno gdč. Olga F u r l a n i.

Okrajna učiteljska konferenca za kranjski okraj se vrši dné 10. julija v Kranju. Poleg običajnih točk sta na dnevnem redu: 1. „Kako vzgajaj ljudska šola?“, Referent g. Franc I v a n c, učitelj v Kranju. — 2. „Kako naj se obravnavajo šolske zamude?“ Referent g. Franc L u z n a r, nadučitelj na Primorskem.

Okrajna učiteljska konferenca za goriški okraj bo v sredo dné 26. junija 1907 v telovadni dvorani c. kr. ženskega učiteljišča v Gorici. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu še sledeča poročila: 1. „Praktične učne slike iz risanja po prostejših metodah.“ Poroča c. kr. profesor Anton G v a i z. 2. „Načrt enotnega šolskega reda v zmislu § 86. dok. šol. in učn. reda.“ Poroča nadučitelj Iv. K o r n. 3. „Nerazdeljeni dopoldanski pouk.“ Poroča nadučitelj Josip U r b a n č i č. 4. „Šolski izleti.“ Poroča učitelj Anton M u š i č. 5. „Roditeljski večeri.“ Poroča nadučitelj Rudolf V i ž i n t i n. 6. „Šolske hranilnice.“ Poroča učiteljica Kristina D o l j a k.

Razpisane učiteljske službe. Na dvorazrednici v Smledniku je popolniti nadučiteljsko mesto. Prošnje do 20. maja

1907 na c. kr. okr. šolski svet v Kranju. — Na petrazrednici v Mokronogu je stalno popolniti učiteljsko mesto. Prošnje do 4. junija 1907 na c. kr. okr. šol. svet v Krškem.

Okrajna učiteljska konferenca slovenskih ljudskih šol v Ljubljani bo dne 16. maja 1907 v telovadnici I. mestne deške ljudske šole. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu še sledeči referati: 1. „Učni poizkus iz telovadbe“ (g. Jakob Furlan.) 2. „Prva pomoč pri nezgodah v šol“ (g. dr. O. Krajec.) 3. „Načrt ‚Šolskega reda‘ za učence in učenke mestnih ljudskih in meščanskih šol v smislu § 86. dokončnega šolskega in učnega reda“ (g. Karol Wider) 4. „Podrobni učni načrti“ za 6., 7. in 8. razred: a) za računstvo in geometrijsko oblikoslovje (gdč. F. Zeme); b) za prirodopisje in prirodoslovje (gdč. A. Sark); c) za zemljepisje in zgodovino (gdč. E. Rékar.

Imenovanja. Za suplenta na c. kr. drž. gimnaziji v V. okraju na Dunaju je imenovan štajerski rojak g. cand. profesor Anton Jug.

Odlikovanje. Naučno ministrstvo je podelilo nadučiteljici nemške dekliške šole v Ljubljani gdč. Alojziji Bauer v priznanje za dolgoletno, jako uspešno delovanje na šolskem polju naslov ravnateljice.

Šolske počitnice Naučno ministrstvo je ukazalo, da se konča šolsko leto 1906/7 po vseh onih srednjih šolah, učiteljskih, obrtnih, trgovskih, mornariških in sorodnih šolah, kjer bi se sicer končalo dne 15. julija, že v soboto, 6. julija 1907, ako se absolvira predpisana učna tvarina in če odpadejo takozvane vročinske počitnice.

Upokojena je učiteljica ženskih ročnih del gdč. Ana Pečovnik v Velenju. V začasni pokoj je šla gdč. Marija Škrjanec, učiteljica v Zagorju.

Umrli je v Mariboru vpokojeni nadučitelj g. Blaž Tišljarič, star 71 let. — Dne 23. marca t. l. je umrl v deželni bolnici v Ljubljani učitelj g. Ivan Božič. Od l. 1898 je služboval v Velesovem, Kopanju in na Ubeljskem. Jetika ga je položila v prezgodnji grob. — V Vrtovinu je umrl g. Ivan Goželj, nadučitelj v p.

Okrajna učiteljska konferenca za okraj ljubljanske okolice bo 15. julija t. l. na Vrhniki. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu še sledeči referati: „Veverica“, praktični nastop gdč. Darinke Franke v III. šol. letu. — „Korist roditeljskih sestankov in kako jih prirejati“, splošni referat za vse učiteljstvo. — „Kako je učitelju ravnati z mladimi izprijenci, poročata g. Ivo Trošt in gdč. Jer. Zemljan.

Dopust, zaradi bolezni je dobila gospodična Marija Pezdur, učiteljica v Št. Vidu pri Zatičini

Okrajni šolski nadzorniki za Trst in okolico. Vpokojeni profesor trgovinske in pomorske akademije dr. Mihael Stenta, vadniški učitelj Ivan Nekermann in ravnatelj meščanskih šol Ivan Pette ner so imenovani za okrajne šolnadzornike za Trst in okolico.

Sprejemni izpiti za I. letnik učiteljskih. Ministrstvo za bogočastje in nauk je zaukazalo, da se ima sprejemni izpit za I. letnik učiteljskih počenši z letošnjim letom vršiti za vsako prihodnje šolsko leto takoj ob končanem prejšnjem šolskem letu (meseca julija). V začetku šolskega leta (meseca septembra), ne bo sprejemnega izpita, ako bi se sprejelo v I. letnik vsled preizkušnje koncem prejšnjega šolskega leta toliko gojencev ali gojenk, da bi ne bilo več prostora, ali če bi število sprejetih že doseglo maksimalno dopustno število.

Nato se opozarjajo posebno tisti prosilci in one prosilke za I. letnik, ki niso

do 15. septembra stari 15 let, da si o pravem času izprosijo pri deželnem šolskem svetu dovoljenja za sprejem v I. letnik. Izpregledati se sme kvečemu šest mesecev.

Sprejemni izpiti za prvi tečaj na c. kr. učiteljsku v Kopru. — Vsled ministrskega odloka z dne 24. marcija 1907. št. 12730, izvrševali se bodo sprejemni izpiti za prvi tečaj na c. kr. učiteljsku v Kopru od 1. 1907. počenši do preklica — razen v doslej ustanovljenem roku tik pred začetkom šolskega leta

(meseca septembra) — tudi še koncem prejšnjega šolskega leta (meseca julija). Natančnejši pričetek tistega izpita, ki bo de seveda zavisen od šolskega sklepa, oziroma od zrelostnega izpita, objavi se pozneje. Dalje je sprejemanje gojencev za prvi tečaj v pričetku prihodnjega šolskega leta in se bo vršilo samo tedaj, ako in v kolikor bode dopustno najvišje število doseženo po sprejemnih izpiti meseca julija. Ravnateljstvo c. kr. učiteljskega v Kopru, dne 10. aprila 1907. V. Bežek c. kr. ravnatelj.

Drobtine.

Otroško gledišče. Catule Mendes, pisatelj, je postal glediški ravnatelj, in sicer samo iz tega namena, da izvede uprav originalno misel. Zbral je okrog trideset otrok, ki kažejo talent za igralce in uredil orketer, čigar dirigent je še niti deset let star deček. Prva predstava je sijajno uspela.

K Tomšičevi slavnosti. Binkoštni pondeljek odkrije klub „Brača hrvatskega Zmaja“ na Vinici Ljudevitu Tomšiču, hrvatskemu pedagogu in književniku, spominsko ploščo. Ta slavnost nas spominja obeh proslulih bratov Ivana in Ljudevita, ki nalik dvema zvezdama svetita na jugoslovanskem nebu: Ivan kot vrl učitelj in mladinski pisatelj slovenski, Ljudevit v istem slovesu med bratskim narodom hrvatskim.

Oče obeh Tomšičev je bil Bernard. Rodil se je v Dobrepoljah 26. april 1811. Roditelj mu je bil Matija, tudi učitelj. Ta se je kmalu po Bernardovem rojstvu preselil v Trebnje, odkoder je poslal sina na novomeške šole. Po šesti latinski šoli je stopil v samostan na Trsatu, kjer je ostal le malo časa. Podal se je v Belo Krajino, kjer se je preživljal nekaj časa kot

pisar v črnomaljskem okraju. Od tu je prišel kot učitelj v Mirno Peč, naposled na Vinico. Tu je poučeval nekaj časa v grajski hiši, na sedanji drugi številki. L. 1838. se je zidala nova, sedanja stara šola. On je v njej prvi poučeval. Poročil se je z vdovo svojega predhodnika - učitelja Jakoba Cvarja, ki je umrl za kolero l. 1836. Iz tega zakona z vdovo Karolino sta oba sinova Ivan in Ljudevit. Umrl je 26. maja 1856.

Bernard zavzema častno mesto med slovenskimi književniki. Pesnikoval in pisal je v nemškem in slovenskem jeziku. Na književno polje je stopil obenem s svojim bratom Emanuelom l. 1839. Priobčeval je spise v vezani in nevezani besedi v nemški Carnioliji. (1839. II. l., 1840. III. l., 1841. IV. l., kjer je opisoval Vinico in Viničanov narodne običaje. Ko se prikažejo l. 1843. „Novice“, jih Bernard z navdušenjem pozdravi in začne marljivo vanje dopisovati. Dopisoval je tudi v nemške liste, n. pr. v „Pilgerja“, „Illyr. Blatt“ in v „Laibacher Zeitung“. Zlagal je za razne prilike pesmice resne in šaljive, v čemer mu je bil oče Matija vodilen vzgled. Pisal je v Navratilov „Vedež“

(1848) in od l. 1854. v „Šolskega prijatelja“. Vnemal se je tudi za slovenski oder ter priredil po nemških izvornikih igri „Lahkoverni“ in „Ravna pot, najboljši pot“. Njegov je tudi obširni epos „Boj pri Budaškem“, povest v verzih po Valvasorju.

Po očetovem in stričevem vzgledu sta stopila zgodaj na slovstveno polje oba Bernardova sinova, Ivan in Ljudevit.

Ivan je rojen na Vinici 4. decembra 1838. leta. S pomočjo A. Zamejčeve in Bleiweisova je prišel na ljubljanske šole; posvetil se je stanu svoje rodovine — učiteljskemu. L. 1860., z dekretom 12. sept., je prišel v Tržič kot podučitelj na tamožnjo glavno šolo. Leta 1867 14. sept. ga prestaviijo v Ljubljano na tedanjo normalno, sedanjo c. kr. vadnico kjer je ostal do svojega umirovljenja, do leta 1893. Umrl je 17. aprila 1894. Dopisoval je v prvence slovenskih časnikov, pošiljal vanje spise različne vsebine. Poleg tega je spisal in sestavil blizu trideset knjig, kmetijske in pripovedne vsebine, v večini pa učne knjige iz raznih predmetov. Ob vsej tej delavnosti pa je Tomšič osnoval in vodil še časnik „Vrtec“. Samo ta izborna urejvani list za mladino bi mu zagotovil neizbrisni spomin v srcu Slovencev in slovenske mladine. Za zasluge, ki si jih je pridobil kot učitelj in slovenski pisatelj, je dobil 27. septembra l. 1883. zlati zaslužni križec in pred desetimi leti mu je belokranjsko učiteljsko društvo odkrilo omenjeno spominsko ploščo.

Ob desetletnici (1897—1907) slovensosti na Vinici se odkrije poleg Ivanove spominske plošče njegovemu bratu, Ljudevitu Tomšiču. Bil mu ni brat le po rodu, po krvi, ampak tudi po duhu, poklicu in delavnosti. Previdnost božja pa je napotila v bratsko nam Hrvaško, kjer je izdajal mladinski list „Bršljan“, hrvatski „Vrtec“. Bil je mladinski pesnik in pi-

satelj, obilo njegovih proizvodov je poslovenjenih v „Vrtcu“. Poleg tega je obelodanil več knjižic in spisov po raznih listih. Da rečem kratko: Kar je bil Slovencem Ivan, to je bil Hrvatom njegov brat Ljudevit.

Rodil se je na Vinici. Zibel mu je tekla v sedanji stari šoli. Rojenega 24 okt. 1843 ga najdemo zapisanega leta 1856. v „zlatih bukvah“ viniške šole, njega in njegovo sestro Karolino. Zlato knjigo je omislil šoli viniški kaplan Matija Kulavica, ki je umrl 2. februarja 1883 kot župnik v Št. Vidu pri Zatični in je bil brat nepozabnega ljubljanskega prošta dr. Janeza Kulavica. Prvi v njej je med dečki zapisan Ljudevit. Kakor veliko takratnih dijakov se je obrnil tudi on na Hrvaško, stopil na hrvaške šole L. 1865. je dovršil v Zagrebu učiteljske postal učitelj v Karlovcu, L. 1870. je prišel na zagrebško vadnico, kjer je postal l. 1886. ravnatelj in kjer je končal tek pozemeljskega bivanja l. 1894.

Odkrila se mu bo spominska plošča; zob časa jo bo morda uničil. Ne bo pa uničil spomenika, ki mu ga postavlja sodobno slovenski narod v svojem srcu. Deloval in živel je v tujini, a delal v čast slovenski domovini. Slovenski narod slavi zasluge za bratsko nam Hrvaško, ki so pa tudi Ljudevitove zasluge za čast Slovencev.

Število slušateljev in slušateljic na medicinskih fakultetah avstrijskih vseučilišč v zimskem tečaju 1906/7. Vsega skupaj je bilo vpisanih 3715 slušateljev, torej 582 več nego lansko leto ob istem času. Med temi je bilo 119 rednih in 10 izvanrednih slušateljic ter 39 hospitantij tedaj 168 ženskih slušateljic.

List, ki ga pišejo vladarji, je ustanovil v Londonu Harriswortt. Imenuje se „Prestol“. Izšla je že prva številka, v kateri se nahajajo članki šved-

skega in portugalskega kralja, italijanske kraljice Margarete, papeža in različnih drugih članov najvišjega plemstva in vladarjev.

Pomadžarjenje ljudskih šol na Ogrskem. Sedaj se vrši v ogrski zbornici razprava o izboljšanju plač ogrskih državnih učiteljev. Tej razpravi bo sledila ona o plačah učiteljev na konfesionalnih šolah. Tozadevni načrt naučnega ministra Apponyja je prikrojen v prvi vrsti za širjenje madjarizacije v nemadjarških šolah. Glavna naloga učitelju na teh šolah ima biti, da otrokom ubija v glavo madjarski jezik. To kriči seveda proti vsakemu odgojeslovju. Kajti, če bo hotel le količkaj ustreči novemu zakonu, bo moral zanemarjati ves drugi, za življenje neizogibno potreben pouk. S tem bo ljudska šola odtegnjena svojemu vzvišenemu namenu in bo stavljena v službo nasilne politike. Naravno je torej, da se hočejo zastopniki narodnosti najodločneje upreti šolski politiki. V to jih sili ljubezen do svojega ljudstva, jih silijo ne le vzroki politični, ampak tudi kulturni. Ogorčenje med narodnostimi vsled teh naklepov vlade je toliko, da tudi najzmernejši med njimi najodločneje odklanjajo načrt, ki hoče ubiti vsako šolsko svobodo. Seveda ne bo koristil ves odpor: večina gotovo sprejme načrt, kakoršen je. No, tudi madjarskih azijatov nasilje ne bo moglo delati čudežev proti živim narodnim organizmom, ki se od dne do dne bolj zavedajo svoje narodnosti. Kar se noče posrečiti mogočni Prusiji proti razmerno maloštevilnim Poljakom, se tudi divjim Madjarom ne posreči proti nadpolovici prebivalstva na Ogrskem.

Splošno in obvezno obiskovanje ljudskih šol hoče vpeljati rusko naučno ministrstvo, ali ta lepa in vse hvale vredna namera ima razne zapreke. Predvsem bi bilo treba 176.000 novih šol; tako v ki-

jevski guberniji 8048, v podolski 6750, v volinjski 6585, v poltavski 6473, v hersonski 6119, v hermski 5919 i. t. d. Ako se računi za sezidanje ene šole samo 3000 rub., bi bilo treba za zidanje 176 000 novih šol več nego 500 milijonov rubljev. Kje dobiti toliko denarja, o tem si sedaj beli lase rusko naučno ministrstvo.

Regulacija plač na meščanski šoli v Krškem. Deželni šolski svet je sklenil, da se za to šolo določijo trije plačilni razredi po 2000, 2200 in 2400 K. Vsak učitelj ima pravico do šestih petletnic po 10 % vsakočasne plače. Ravnatelj dobiva še 400 K doklade ter ima brezplačno stanovanje. Suplenti se plačujejo 1200, 1400 in 1600 K. Obenem se je deželni šolski svet obrnil do deželnega odbora, da bi pritrdil enaki regulaciji pri postojnski meščanski šoli.

Izrabljanje šolskih otrok. Kakor poroča poljski učiteljski list „Szkoła“ prodaja v mestu Lvovu 657 šolskih otrok razne stvari. Kot raznaševalci časnikov je uslužbenih 130 učencev in 45 učenk. Kako slabo vpliva taka poraba šolske mladine se vidi iz tega, da se je pri omenjenem številu mladih prodajalcev izkazalo 33 slučajev tatvine, 13 prestopkov proti npravnosti, 47 slučajev pohujšanje zbujujočih surovostij in 3 slučajevi veneričnih boleznij. V zadnjem slučaju so tri deklice v starosti 9, 11 in 12 let.

„Izdajavec.“ Zgodovinska povest iz turških časov. Spisal F. V. Slemenik. Str. 130. — L. 1837. je izdala „Družba sv. Mohorja“, ki je takrat štela 21.892 udov, poljudno povest „Izdajavec“, ki je pri bravcih našla mnogo priznanja. Večkrat se je izrekla želja, naj se knjiga ponatisne, ker bo dobrodošla čitajočemu občinstvu. Družba je tej želji ustregla in „Izdajavec“ je sedaj izšel v drugem natisu. Povest je lepo zasnovana, polna iskrenega domoljubja in zelo zanimiva.

Toplo jo priporočamo! Stane mehko vezana za ude 80 vin., za neude in po bukvarnah 1 K, po pošti 20 vin. več. — „Družba sv. Mohorja“ bo izdala zanaprej tudi druge ponatise prej izdanih sedaj že redkih povestij itd

Dunajsko vseučilišče. V preteklem semestru je štelo dunajsko vseučilišče 8664 slušateljev in slučateljic. Od tega velikega števila jih je izvanrednih 1942, rednih torej 6722. Največje število tvorijo seveda pravniki, katerih je „samo“ 3219. Za njimi pridejo modroslovci, teh je bilo 1993, in med temi 48 žensk. Medicincev je bilo 1319, med njimi je všteti 98 žensk. Najmanj je teologov, namreč 191. Iz Kranjskega je bilo vseh slušateljev 229; in sicer 127 pravnikov, 29 medicincev in 59 modroslovcev; 14 jih je bilo izvanrednih. — Zanimivo je, koliko inozemcev šteje dunajsko vseučilišče. Največ je Rusov, namreč 239; med njimi zelo veliko Rusinj. Med drugimi tujci zavzemajo največje število za Rusi Srbi, namreč 95, za temi pridejo Bolgari in drugi.

Statistika srednješolcev na Kranjskem, Spodnjem Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Zadnja „Zora“ št. 6, je objavila velezanimivo statistiko srednješolskega dijaštva v deželah, koder bivajo Slovenci. Iz te je razvidno, da je število slovenskih srednješolcev 4087, nemških 3104 in italijanskih 2651. Učnih moči je 567, od teh Slovencev 201, Nemcev 213 (dasi je nemških dijakov manj!) in Italijanov 119, tako da pride pri Nemcih že na 15 nemških dijakov en nemški profesor, pri Slovencih pa šele na 20,2, pri Italijanih pa celo na 22,3. Realke Slovenci očitno zanemarjajo, ker pride na 4,5 gimnazijcev en realce, dočim je razmerje gimnazijcev proti realcem pri Nemcih 1,8, pri Italijanih 1,1! Kako malo Slovencev študira, je razvidno iz tega, da pride pri Slovencih na 292 prebivalcev

en srednješolec, pri Nemcih že na 148 in Italijanih na 126. Ta statistika je potrebno izpopolnjenje one, katero je objavila „Omladina“. — Poznal naj bi jo vsak Slovenec ki se zanima za naše srednje šole.

Srednje šole v Avstriji. Po izkazu ministrstva za uk in bogočastje je v deželah, zastopanih v državnem zboru, v tekočem šolskem letu 244 gimnazij, 131 realk, 50 moških in 19 ženskih učiteljskih. Po učnem jeziku je 121 nemških, 52 čeških, 43 poljskih, 6 italijanskih, 5 maloruskih, 5 hrvatskih in 12 utrakvističnih (dvojezičnih) gimnazij. Realke je 73 z nemškim, 43 s češkim, 11 s poljskim, 4 z italijanskim, 1 s hrvatskim in 1 z dvojnimi učnim jezikom. Moških učiteljskih je 23 nemških, 12 čeških, 5 poljskih, 6 poljsko-ruskih, 2 nemško-slovenski, 1 hrvatsko, 1 italijansko in 1 italijansko-nemško. Dva oddelka goriškega učiteljska štejeta vsak zase. Všteti so tudi vsi deželni, mestni in zasebni zavodi. Slovenci nimamo ne ene čisto slovenske realke, ne enega čisto slovenskega učiteljska! Razmerje dijakov nam kaže sledeči pregled: Nižje Avstrijsko: 11.278 gimnazijalcev, 8347 realcev; Zgornje Avstrijsko: 2213 g., 696 r.; Solnograško: 559 g., 324 r.; Štajersko: 3044 g., 1450 r.; Koroško: 978 g., 375 r.; Tirolsko: 3384 g., 801 r.; Kranjsko: 1822 g., 746 r.; Primorsko: 2472 g., 1978 r.; Češko: na čeških zavodih: 10.105 g., 10.034 r.; na nemških zavodih: 6753 g., 4976 r.; Moravsko: na čeških zavodih: 4918 g., 4510 r.; na nemških zavodih: 3443 g., 4238 r.; Šlesko: 1965 g., 1575 r.; Galicija: 29.390 g., 3894 r.; Bukovina: 3751 g., 748 r.; Dalmacija: 1369 g., 474 r. Skupaj: 87.464 gim., 45.165 r. Učiteljskih je vseh skupaj 8972, učiteljskih pa 3333. Nedržavna učiteljska v tem niso všteta. Vse te številke veljajo za začetek

šolskega leta. Med gimnazijami je tudi 7 ženskih z 918 dijakinjami. Preseneti nas v tem pogledu dejstvo, da je v čeških deželah (Češko, Moravsko in Šlesko) število realcev malone enako številu gimnazijcev, medtem ko je n. pr. na Štajerskem kakor 30 : 14.

Plača učiteljev na Ogrskem. Prvi del novega šolskega zakona deli vse učiteljstvo v dva dela, in sicer v učiteljstvo državnih šol in v učiteljstvo verskih, oziroma občinskih šol. — Učiteljstvo državnih šol je všteto med državne uradnike, torej je uvrščeno v status državnih uradnikov, a ostalo učiteljstvo verskih in občinskih šol, je uvrščeno v status deželnih (köztiszt-viselő) uradnikov.

Učiteljstvo državnih šol je razvrščeno v tri dele. V prvi skupini je ono učiteljstvo državnih šol, ki službuje v mestih, ki pripadajo v prvi in drugi davčni razred. V drugo skupino všteta je ono učiteljstvo, ki službuje v mestih tretjega razreda, a v tretji skupini so oni učitelji, ki službujejo v mestih četrtega razreda, oziroma v mestih, ki niso všteta v nikak razred.

Plača teh razredov je sledeča:

Temeljna plača 1. skupine 1200 K, 2. skupine 1100 K, 3. skupine 1000 K. Stanarina je enaka stanarini državnih uradnikov X. činovnega razreda. — Učiteljstvo tretje skupine dobiva 200 kron stanarine.

Petletnice: prva 400 K, nadaljnih pet po 200 K.

Razen teh dohodkov dobivajo posebno dobri učitelji in učiteljice naslov ravnatelja, oziroma ravnateljice in še osebno doklado letnih 200 kron, ki se uračunavajo v pokojnino.

Učitelji-voditelji dobivajo na šolah, kjer službuje 3—6 učnih oseb, 200 kron doklade, a na šolah, kjer je 7—10 učnih oseb, 300 kron doklade, poleg tega še 400 kron opravilnine.

V pokojnino se štejejo vsa dosedanja doslužena leta, a petletnice se štejejo od l. 1893.

Učiteljstvo občinskih in verskih šol je istotako razdeljeno v tri skupine, in sicer:

Temeljna plača 1. skupine 1200 K, 2. skupine 1100 K, 3. skupine 1000 K. Stanarini je enaka oni državnih uradnikov.

Petletnice: prva 200 K, druga in tretja po 100 K, četrta, peta in šesta po 200 K.

Vzdrževalci občinskih, oziroma verskih šol lahko zvišajo učiteljstvu plačo tako, da je enaka plači državnega učiteljstva. Država je tudi voljna, posebno dobrim, izvrstnim učiteljem plačevati osebno nagrado 200 kron, ki se šteje v pokojnino.

Plača, ki jo dobivajo učitelji verskih šol za orglanje, se všteta tudi v pokojnino.

Računske naloge za obrtne šole.

Sestavlil H. Podkrajšek, c. kr. strokovni učitelj. Cena vezani knjigi 1 K 10 h Z odlokom visokega c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dné 18. septembra l. 1906., št. 32.723, odobrena učna knjiga. Na Dunaju. Založili Karol Graeser in drugovi. 1906.

Slovensko katehetsko društvo na

Koroškem. Dné 3. aprila t. l. se je vršil v Št. Jakobu v Rožu ustanovni shod: Slovenskega katehetskega društva za Koroško. Udeležba je bila številna in so vsi zborujoči pristopili k društvu. Po pravilih mora biti vsako leto vsaj sedem sestankov, prvi se bode vršil začetkom junija.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.
